

bepaald door het Woord Gods in de Schrift en door het vleeschgeworden Woord.

De school is een onderwijs- en opvoedings-inrichting. De opvoeding is het recht en de plicht der ouders. Daar de kinderen ook sociale wezens zijn, moeten zij ook voor de maatschappij opgevoed worden. De staat is geen plaatsvervanger van het ouderlijk geweten, evenmin als de kerk. De kerk heeft wel het geweten te ontwikkelen.

Hoe de hooggeleerde spreker dit verder ontwikkelde zal voor Hollandse lezers wel duidelijk zijn, daar deze opvattingen onder ons vanzelfsprekend zijn geworden. Veel buitenlanders hoorden deze dingen echter voor het eerst van hun leven. Daar de deelnemers aan het congres in hun kring tot de meest vooraanstaanden behooren, mogen we aannemen, dat dit referaat, deze met overtuiging voorgedragen stellingen nog grooten invloed kunnen hebben op de ontwikkeling der denkbeelden omtrent opvoeding en onderwijs in Christelijken geest.

De volgende spreker was Pastor Lic. Brands, docent aan de theologische school Bethel bij Bielefeld, die refereerde over het onderwerp: „Opvoeding van het kind uit“.

Volgens den Bijbel is de paedagogische verhouding een verhouding van dienst, waarbij echter de autoriteit niet uit het oog verloren mag worden. Naar Bijbelsche hoedschap is het verschil tusschen opvoeder en opvoeding uitgewischt. Beide leven bij de gratie Gods. Dat schept tusschen beiden een laatste eenheid, waarbij de opvoeder zich dienend oriënteert aan zijn leerling, de houding der vaders in de parabelen van onzen Heiland (vgl. Kol. 3:21; Eph. 6:4).

Een zeer belangrijk punt is ook dit: We hebben met gedoopte kinderen te doen; God heeft zijn hand op hen gelegd. (Ik heb U bij uw naam geroepen.)

De menigvuldige gedachten, die hij ons oprijzen kunnen we terugbrengen tot: de idee der individualiteit, der vrijheid en der persoonlijkheid.

De idee der individualiteit is meestal verbonden met de moderne opvatting: Zoonals ik ben, heb ik een recht te zijn; mijn eigen wet leidt mij. Daarom geen dwang, geen discipline, de keuze van de

vakken vrij, zelfs het oogenblik van het begin van het leeren afhankelijk van den wensch van het kind. In het licht van Gods woord komen wij tot een geheel ander standpunt. Wel erkennen wij den eigen aard van ieder mens als de uitdrukking van Gods wil als Schepper. Wij hebben geen recht de individualiteit te onderdrukken. Maar de enkeling staat niet op zichzelf, hij is geplaatst in Gods scheppingsorde, hij is gehoorzaamheid verschuldigd aan degenen, die over hem gesteld zijn.

Wat is vrijheid in de opvoeding? Waarom laat de vader in de gelijkenis van den Verloren Zoon, den zoon weggaan? Wij moeten zoo opvoeden, dat wij zelf overbodig worden, wij moeten onze kinderen, onze leerlingen zoo ver brengen, dat ze zelf een beslissing kunnen nemen; we moeten hen in de laatste eenzaamheid binnenleiden, waar ze voor God alleen staan.

Wat is persoonlijkheid? Men geeft deze definitie: „Een persoonlijkheid is de mensch, die zich zelf beheerscht, die de krachten van zijn natuur tot verwerkelijking van het ideaal zijner individualiteit concentreert, die op het gebied van het leven zich zelf uit zich zelf bepaalt“. Volgens den Bijbel is dit een illusie: Slechts Gods genade kan ons tot vrije kinderen maken, anders blijven wij dienaars van de zonde. Wij moeten van het egocentrische naar het christocentrische.

Op Zaterdagavond hield Pastor Engelke een indrukwekkende rede voor 3500 belangstellenden in de stadthalle te Elberfeld over: De belangrijkste middelen eener Christelijke opvoeding in het gezin. (Zouden wij in ons land onze grootste zaal vol krijgen, indien zoo'n onderwerp werd aangekondigd? Schijnt het soms niet, alsof wij volleerd zijn op dit gebied en geen opwekking meer behoeven?).

De spreker ontwikkelde de volgende gedachten: De christelijke opvoeding wil helpen het kind tot een levend christen te maken: Ze kan echter slechts hulpdienst doen, daar Christus zelf de beslissende daad verricht, dikwijls zonder menselijke hulp, dikwijls door zwakke menselijke hulp te zegenen. Alle christelijke educatie wacht daarom op de beslissende daad Gods, zij kent slechts de voorbede, waarin algeheele „Verzicht“ zich verenigt

met de hoogste verwachting. Een zeer belangrijk middel is de „Andacht“ en het gebed. Vooral de Andacht eischt veel takt en wijsheid van vader of moeder. Ze moet zoo zijn ingericht, dat wij onze kinderen kunnen brengen tot den Heiland, wij moeten bemiddelaars worden tusschen onze kinderen en den Eonigen Middelaar Christus Jezus.

Zondagmorgen werd een speciale dienst gehouden in de Gereformeerde kerk in Barmen, waar Dr Hesse sprak naar aanleiding van 2 Tim. 2 vers 1 en 2. Duidelijk wees spreker op het groote gevaar van den bestaanden toestand en verweet den ouders hun laksheid in zake de opvoeding hunner kinderen, die dagelijks blootstaan aan goddelooze invloeden van atheïstische opvoeders.

Met heilige geestdrift riep de spreker zijn hoorders op tot den strijd voor de vrije Christelijke school onder de leus: Gott will es!

Uit het bovenstaande zal duidelijk geworden zijn, dat in Duitschland iets grootsch in wording is, dat er op schoolgebied een Réveil is. Men ontwaakt! Wij, Hollanders, verheugen ons over dit eerste begin en hopen, dat Gods Geest de leiders mag schragen bij hun heilig streven. De Hollandse deelnemers aan het congres zijn weer herinnerd aan den vroegeren tijd van strijd en overwinning. Zij hebben weer beter leeren waardeeren welk een kostelijk bezit zij in hun scholen met den Bijbel bezitten. Professor Waterink zei op den laatsten dag zoo juist: Der alte Rappe hat einen Trompetenstosz gehört. Wij moeten den Duitschen schoolstrijd steunen zooveel wij kunnen, al was het alleen maar om telkens voor inslapen bewaard te worden.

God zegene onze Duitse broeders.

Rotterdam.

J. PLEITER Hza.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

Het Chillasme en het Oude Testament.

XLVIII.

Da antichrist en het laatste oordeel, Dan. 7.

Daniël 7 teekent een droomgezicht, waarin vier dieren optreden, die als „koninkrijken“ worden verklaard, welke achtereenvolgens op aarde zich vertoonen zullen. Na de tekening van die vier dieren volgt de beschrijving van een hemelsch gericht, dat aan de heerschappij der „dieren“, d.i. der „koninkrijken“ een einde maakt, en waarbij met name optreedt een „menschenzoon“, die met de wolken des hemels komt, en aan wien nu de heerschappij tot een eeuwige heerschappij gegeven wordt.

Wij behoeven er ons niet lang bij op te houden, welke die vier dieren, d.w.z. die vier koninkrijken zijn. Naar ons gevoelen zijn het (evenals in Dan. 2) het Babylonische, Medo-Perzische, Macedonisch-Griekische en Romeinsche rijk. Van bijzondere betekenis is de vraag, hoe wij te denken hebben over de tien hoornen, waarmee het vierde dier was voorzien, en in verband daarmee welke voorstelling wij ons moeten vormen van den „kleinen hoorn“, die tusschen de tien hoornen oprees, en voor wien drie van de andere hoornen werden uitgerukt (vs 7, 8). De tien hoornen zijn volgens de verklaring die in vs 24 gegeven wordt tien koningen, d.w.z. koninkrijken die uit het vierde rijk voortkomen. Men heeft het zich nogal eens moeilijk gemaakt om precies een tiental rijken op te sommen die uit het in de vijfde eeuw onzer jaartelling te gronde gegane Romeinsche rijk zijn voortgekomen; maar naar alle waarschijnlijkheid moet het getal tien hier niet rekenkundig-nauwkeurig worden verstaan, doch gehouden worden voor een zinnebeeldig-algemeene uitdrukking voor de totaliteit van rijken en machten welke zich uit het Romeinsche rijk ontwikkeld hebben. Er ligt dan tevens deze gedachte in, dat na het Romeinsche rijk niet weer één machtig, overheerschend rijk zal komen, dat de geheele cultuurwereld omspant en aan zich onderwerpt, maar dat er tot aan het wereld einde steeds een veelheid van rijken zal blijven bestaan, die, ondanks zekere schommeling en verschuiving, elkander tamelijk wel in evenwicht houden. In dezen toestand van internationaal evenwicht zal echter eens nog een belangrijke wijziging optreden. Die wijziging wordt aangeduid door de tekening van den „kleinen hoorn“, voor wien drie van de andere hoornen worden uitgerukt.

Wat is die „kleine hoorn“? Op den voorgrond sta, dat we hier aan een rijk te denken hebben, en niet aan een persoon. Aan een rijk: immers als

de overige hoornen rijken zijn, moet dit ook met dezen hoorn het geval wezen. Maar welk rijk? Ongetwijfeld moeten we hier denken aan het rijk van den antichrist, van wien hier voor het eerst in de Heilige Schrift gesproken wordt. Dat het over diens rijk gaat, volgt uit de nadere bijzonderheden die in vs 8 en in vers 25 worden gegeven. In vs 8 wordt gezegd dat die hoorn had menschenoogen en een menschenmond, en die mond was een mond vol „grootspraak“. Ongetwijfeld ziet dit op den regeerder van het bedoelde rijk. Vele uitleggers zijn van meening, dat daarmee dezelfde Antiochus Epiphanes bedoeld wordt, van wien in hfdst. 8 en in hfdst. 11 gesproken wordt. Met name gronden zij dit gevoelen op het feit, dat in 8:9 Antiochus Epiphanes ook als een „kleine hoorn“ wordt aangeduid; en voorts op de overeenkomst in beider optreden. Gevolg hiervan is echter dat zij dan ook de vier rijken heel anders moeten opvatten; en dat zij zeker in het vierde niet het Romeinsche rijk kunnen zien. Daardoor ontstaan evenwel voor de verklaring allerlei moeilijkheden, die deze uitleggers niet op bevredigende wijze kunnen te boven komen. Wij zullen ons daarbij niet ophouden. We willen er alleen op wijzen, dat, al mogen er inderdaad belangrijke punten van overeenkomst bestaan tusschen den hoorn uit Dan. 8 en dien uit Dan. 7, er anderzijds toch ook wel weer zoodanige punten van verschil zijn, dat er geen dwingende noodzaak is om beide te vereenzelvigen. En daar er genoegzame gronden zijn om in het vierde dier van hfdst. 7 het Romeinsche rijk te zien, moeten wij vasthouden, dat de „kleine hoorn“ in dit hoofdstuk niet Antiochus Epiphanes is. De overeenkomst in de tekening is dan hieruit te verklaren, dat deze goddelooze Joden-vijand te beschouwen is als het voorbeeld en type van den antichrist. In vers 25 vernemen wij allereerst iets naders omtrent de „grootspraak“, waarvan de mond van den „kleinen hoorn“ vol is; het zijn woorden „tegen den Allerhoogste“, d.w.z. uitingen van drieste vijandschap tegen God, brutale Godslasteringen. Verder hooren wij ook dat die hoorn vijandig optreedt tegen de „heiligen“. Wie dat zijn, daarover moeten wij even nader handelen.

Reeds in vs 18 worden deze „heiligen“ genoemd. Ze hoeten „heiligen des Allerhoogsten“. In onze Statenvertaling worden ze genoemd „heiligen der hooge plaatsen“. Dit woord „plaatsen“ wordt in het oorspronkelijke niet gevonden, en er is ook geen enkele reden om aan „plaatsen“ te denken; er staat alleen het meervoud van het bijvoeglijk naamwoord „hoog“, en dit meervoud is als een z.g. intensiteits-meervoud te beschouwen, ter aanduiding van „den Allerhoogste“. Die „heiligen“ worden zoo geteekend als het bijzonder eigendom van den Allerhoogste, als Hem in het bijzonder toegewijd. Sommige uitleggers hebben gemeend dat onder deze „heiligen“ bepaald de Joden zouden te verstaan zijn. Dat is in ieder geval de opvatting van hen, die ook in hfdst. 7 bij den „kleinen hoorn“ aan Antiochus Epiphanes denken. Maar

dat zou ook de gedachte kunnen zijn van voorstanders der Chiliastische opvatting, die tegen het wereld einde een nationaal Israëlietisch rijk verwachten. Daarom moeten we er de aandacht op vestigen, dat in den geheelen tekst geen woord te vinden is, dat als een bepaalde aanduiding van het Joodsche volk zou te beschouwen zijn. Het is in hooge mate opvallend, dat noch de naam Israël of Jakob gebruikt wordt, noch van het volk of het land gesproken wordt. De betekenis hiervan ziet men vooral, wanneer men dit hoofdstuk vergelijkt met andere gedeelten uit het boek Daniël, b.v. 2:25, 3:12, 5:13, 6:14, waar telkens sprake is van de hallingen uit Juda; of 8:9, 11:16, 41, waar sprake is van het Sieraad en het Sieraads-land; en zoo ook 8:24, waar van het heilige volk sprake is, of 11:32, 33 waar althans het volk genoemd wordt. Zelfs ontbreekt iedere heenwijzing van indirecten aard naar het Joodsche volk, zooals de vermelding van tempel of offerdienst (gelijk in 8:11—13 en 11:31). Wij mogen dus veilig concludeeren, dat de tekst niet den minsten grond biedt om speciaal aan de Joden te denken. En wij zullen dus in het algemeen aan de uitverkorenen Gods moeten denken; in de eerste plaats zullen natuurlijk Daniël en zijne volksgenooten aan de vromen uit Israël hebben gedacht, maar bedoeld zijn ongetwijfeld alle kinderen Gods die ten tijde van den antichrist zullen leven. Deze zullen het in dien bangen tijd wel heel hard te verantwoorden hebben. Van bijzondere betekenis is het werkwoord dat gebruikt wordt om de vervolging van de „heiligen“ aan te duiden. Het beteekent eigenlijk „verslijten“, en zoo wordt het dan ook wel gebruikt van het afbeulen van menschen, die door voortdurende harde bejegening worden „versleten“. Dat woord wijst dus op de langdurigheid en stelselmatigheid van de vervolging die in staat is om zelfs de sterksten af te matten en de taaieste kracht te breken. De wijze waarop de Sovjet-regering in Rusland tegen allen godsdienst optreedt, doet aan zulk een „verslijten“ van de menschen denken. Wij moeten daarin wel een voorspel zien van de wijze waarop eenmaal de antichrist tegen het geloof waarden zal.

Nog een derde ding dat van den „kleinen hoorn“, den antichrist, in vs 25 wordt gezegd is, dat hij „tijden en wet“ zal willen veranderen. Sommigen denken hier aan Joodsche feesten en de Joodsche wet. Maar de gebruikte woorden dragen een zeer algemeen karakter en hebben niet een specifiek-religieuze betekenis. Hoofdstuk 7 behoort tot het Aramesche gedeelte van het boek Daniël, en in de Aramesche stukken der Heilige Schrift (die we behalve in Daniël ook in het boek Ezra aantreffen) wordt het woord „tijd“, dat hier gebezigd wordt, nooit gebruikt om een godsdienstig feest aan te duiden; wat het woord „wet“ aangaat, dit wordt in de Aramesche stukken ook wel gebruikt van de Mozaïsche wet, maar daarnaast eveneens, en in het boek Daniël bij voorkeur, van profane wetten. De bedoeling zal wel zijn, dat de

MUZ

De we
rijk gewe
ringen v
Amsterda
genuslee
in onze
kun zijn.

De co
tot mijn
eerste in
St. Bavo.

Het op
hoore br
grootte n
degenen
de luister
goed, we
tegen de
het tradit
een noot
stroomen
onder Cl
worden.

De Ko
dam hee
oratorium
Hubert C
zeer goet
vormen

„Die S
Haydn of
70ste jaa
een jeugd
hij slecht

Tien ja
zoek, aan
„Die siel
van zijn

antichrist
denis na
insgelijks
een revol
te brenge
om alle
cultuur-le
dat alwet

Wij kee
nationaal
rijk van
hoornen
uitgerukt
christ zal
van mach
gen dan
rijk moge
min reke
het getal
antichrist
nationale
derde vat
te leggen

Echter,
ende. Er
geven vo
tijd, en t
ver: „een
van een
ophoudet
hiervan
wij meen
worden o
nauwkeur
toe ande
„tijdruim
dat het b
en het d
het met
den antic
ode van
naar het
periode,
gen; en z
derde pe
dan komt
nog maan
ling word
zal des
der uitve
worden“

Van da
26, 27, 1
„kleinen
kop die
antichrist
komt ook
heerschappij
komt. In
schappij
christ zo
schappij